

ARGENTINSKA OGNJENA ZEMLJA – DEŽELA VETRA, LEDU IN OGNJA

// Matija Križnar, Katja Srebotnjak

Skrajni jug južnoameriškega kontinenta je poseben izziv tudi za mnoge živali in rastline. Te so se odlično prilagodile skozi milijone let, podobno kot prvi človeški prebivalci. Žal je usoda staroselcev Ognjene zemlje polna tragičnih zgodb, ki so jih spisali kolonialisti sredi 19. stoletja. A narava te najjužnejše argentinske dežele še vedno kljubuje vsem, ki si jo upajo obiskati, hkrati pa ponuja izjemen naravoslovni potep, kamorkoli nas že zanese pot.

Izhodišča za vsa potepanja po Ognjeni zemlji (argentinsko *Tierra del Fuego*) se pričnejo v argentinski Ushuaii, ki v staroselskem jeziku domorodcev pomeni "globoki zaliv". Čeprav je zgodovina mesta dokaj kratka, pa je njegova vloga pri osvajanju Antarktike danes nepogrešljiva in

nujna. Ob najinem obisku, v času poznopomladnega obdobja, smo občutili vse klimatske dogodke, od dežja zjutraj do sneženja opoldan in močnega, skoraj poletnega sonca popoldan – vse skupaj vedno začinjeno z veliko mero vetra. Samo mesto leži v morskem kanalu Beagle, ki ločuje argentinski

ZNAČILNOSTI DEŽELE:

Lega: **najjužnejša provinca Argentine, tudi del Čila (zahodni del)**

Št. prebivalcev: **cca. 135.000**

Zanimiv park: **Tierra del Fuego National Park (630km²)**

Na otočku sredi zaliva Beagle gnezdijo **CESARSKI VRANJEKI** (*Phalacrocorax atriceps*). Njihova gnezda so običajno drugo ob drugem, kar je dobra zaščita pred puranjimi jastrebi (*Cathartes aura*), ki oprezajo za jajci.

in čilski del na jugu Ognjene zemlje. Že samo ime zaliva pove, da je tukaj med svojim raziskovanjem potoval tudi Charles Darwin s svojo ladjo Beagle. Mesto je prepredeno s strmimi ulicami in zadovolji potrebe tudi običajnega turista. Za raziskovalce narave pa veliko več ponuja njegova okolica, ki je dosegljiva z avtomobilom, lokalnimi avtobusi, manjšimi ladjami in celo vlakom, ki je »ostanek« nekdanje kazenske kolonije.

V mirnejših pristaniških zalivih Ushuaie sva lahko opazovala južne veleviharnike (*Macronectes giganteus*), ki so izkoriščali vetrne tokove in jadrali vsega nekaj centimetrov od najinih glav. Družbo so jim, predvsem pri iskanju hrane ob obali, večinoma ob kanalizacijskih izpustih, delali za nas nenavadno sivo obarvani delfinski galebi (*Leucophaeus scoresbii*). Na zahodnem delu mesta se lahko bolj ornitološko zvedavi ljubitelji narave odpravijo na

ZEBRATA GOSARKA
(*Chloephaga picta*) v
parku Tierra del Fuego

potep okoli polslane lagune (arg. *Reserva Natural Urbana Bahía Encerrada*), ki jo skuša lokalna skupnost urediti in zavarovati. Tukaj lahko opazujemo različne gosi in race, kot sta pikasta žličarica (*Anas platalea*) ali velika guga (*Tachyeres pteneres*). Najbolj pogosti pa so radovedni, a še vedno plašni rdečevrti vrabonadi (*Zonotrichia capensis*). Podobno ornitofavno lahko najdemo tudi na obalah pristanišča, kjer se med skalami skrivajo svetovljanski kvakači (*Nycticorax nycticorax*) in celo skalni kormorani (*Phalacrocorax magellanicus*).

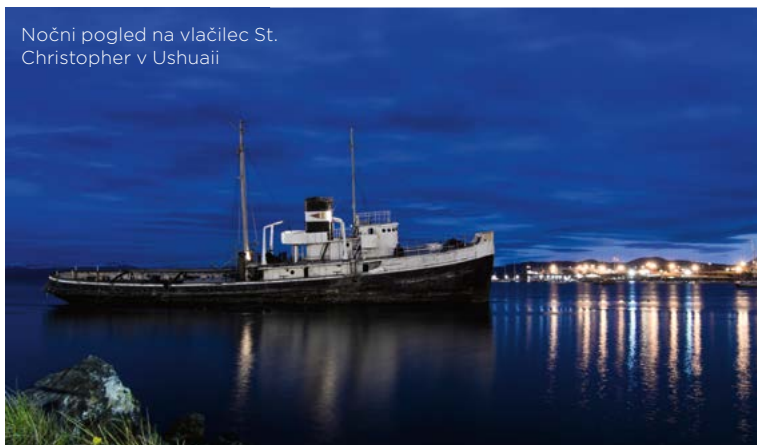

Rumene glive vrste
Cyttaria darwinii

DELFINSKI GALEB
(*Leucophaeus scoresbii*)

**PATAGONIJSKI
MORSKI LEV**
(*Otaria byronia*)

Nočni pogled na vlačilec St.
Christopher v Ushuaii

ZANIMIVE VRSTE PTIC:

kondor (*Vultur gryphus*),
karakara (*Polyborus plancus*),
kimango (*Milvago chimango*),
veliki kritokljun (*Chionis alba*),
južni veleviharnik
(*Macronectes giganteus*),
zlatooka školjkarica
(*Haematopus leucopodus*),
cesarski vranjek
(*Phalacrocorax atriceps*),
skalni kormoran
(*Phalacrocorax magellanicus*),
pepelasta gosarka
(*Chloephaga poliocephala*),
pikasta žličarica
(*Anas platalea*),
bradati kos
(*Turdus falcklandii*),
delfinski galeb
(*Leucophaeus scoresbii*),
rdečevrati vrabonadi
(*Zonotrichia capensis*)

MARKANTNI BEAGELSKI ZALIV

Posebno doživetje za naju je bila plovba po zalivu Beagle, ki je tudi ena izmed najbolj priljubljenih »atrakcij«, če je vreme le primerno. Sama sva izbrala »klasično« plovbo do turistične kmetije Harberton (arg. Estancia Harberton). Med plovbo smo se ustavljali ob kamnitih otočkih v kanalu, ki so v tem času polni življa. Na prvem otoku (*Isla de los pajaros*) smo lahko opazovali ogromno kolonijo cesarskih vranjekov (*Phalacrocorax atriceps*). Ti vranjeki imajo lepe modre oči in bolj bele trebuščke kot skalni kormorani. Drugi otoček ali otok morskih levov (*Isla de los lobos*) smo zavonjali že od daleč. Velika kolonija patagonijskih morskih levov (*Otaria flavescens*), ki je zasedala otok, se je mirno nastavljalala redkim sončnim žarkom in le nemo opazovala naše fotografske objektivne. Na posameznih skalah so samice dojile svoje mladiče, drugje so se mladi samci topli za boljše položaje na skalnih policah in si po kratkih bojih "čedili" srebrno-rjave kožuhe. Nad vsemi otočki so se spretavali tudi oportunistični puranji jastrebi (*Cathartes aura*) in delfinski galebi. Gotovo najbolj nenavadni med pticami so bili veliki kritokljuni (*Chionis alba*). Te snežno bele ptice so poskakovale med kormoranovimi gnezdi, in ko smo se približali, so prileteli na streho barke ter poizkušali izvabiti od nas kakšen zalogaj. Plovbo po kanalu Beagle smo nadaljevali proti vzhodu z obiskom kolonije pingvinov. Maloštevilni koloniji Magellanovih pingvinov (*Spheniscus magellanicus*) so delali družbo še posamezni osebki oslovskih pingvinov (*Pygoscelis papua*). Ti pingvini so malo večji od Magellanovih in imajo živo oranžno obarvane kljune.

Najina plovba se je končala z izkrcajem pri prej omenjeni turistični kmetiji oz. ranču Harberton. V njeni bližini stoji eden izmed najbolj zanimivih muzejev – *Museo Acatushún*, ki predstavlja, raziskuje in hrani predvsem okostja morskih sesalcev, največ kitov. Te lahko zasledimo že v okolici hal, kjer so po tleh raztresena okostja različnih kitov, od ork do delfinov. Na vprašanje »zakaj« sva dobila enostaven odgovor, da je to naravno čiščenje ter lahko traja več desetletij, kar kažejo tudi mnogi z mahom poraščeni skeleti. V muzeju imajo veliko razstavno zbirko okostij kitov, med katerimi so nekatera izjemno redka. Še več gradiva pa hranijo v depojskih prostorih, skozi katere smo se tudi sprehodili.

REZERVIRANO ZA NARAVO IN TURISTE

Zahodno od Ushuaie se razprostira z zalivi preprejeni in neprehodno poraščeni narodni park *Tierra del Fuego*. Po njem je speljanih nekaj daljših pohodniških poti, ki so zelo slikovite in priljubljene. Midva sva med njimi izbrala najbolj slikovito, ki sledi zalivu *Lapataia* in je speljana po grebenih ter dolinah ob manjših zalivih. Že logotip parka prikazuje enega najpogostejših prebivalcev parka, morsko gosarko (*Chloephaga hybrida*), ki ji »družbo« dela enako pogosta zebrastra gosarka (*Chloephaga picta*). Samec zebrastra gosarke ima sivo-črno telo in bel vrat, samica pa rjavega. Kako zaščitniški so samci do svojih samic, sva opazila skoraj pri vsakem srečanju, kjer je samica počepnila, samec pa se je postavil med nas in njo. Drugi zelo pogost prebivalec parkovnih gozdov je bradati kos (*Turdus falcklandii*), ki spominja na našega kosa (*T. merula*), le da je ta drozg

KIMANGO
(*Milvago chimango*)

OSLOVSKI PINGVIN
(*Pygoscelis papua*)

obarvan rjavkasto-sivo. Nad zalivom se ponekod dvigujejo tudi gorski grebeni, nad katerimi sva prvič na najinem potepu opazovala tudi samico kondorja (*Vultur gryphus*). Enako elegantno kot kondor je nad morsko gladino zračne tokove izkoriščal falklandski albatros (*Thalassarche melanophris*). Na posameznih skalnih čereh sredi zaliva so kolonije ustvarili tudi cesarski vranjeki v družbi zlatookih školjkaric (*Haematopus leucopodus*). Po deblih sva zaman iskala Magellanove žolne (*Campephilus magellanicus*), z nekaj več sreče pa sva našla nekaj drugih ptic, kot so hišni stržek (*Troglodytes aedon*), manjši lončarji ... Na bolj odprtih travnikih pa so za žuželkami stikali črnogolšasti ibisi (*Theristicus melanopis*). Gozdovi v parku so še vedno naravni, saj sta sečnja in odvoz lesa strogo prepovedana. Tudi ekološka ozaveščenost je izjemna – ob prihodu in plačilu vstopnine (ki je samo enodnevna) smo namreč dobili tudi vrečke za smeti.

PO SLEDEH LEDENIKOV

Seveda pa v okolici Ushuaie najdete tudi "brezplačne" pohodniške poti, ki so enako slikovite in primerne tudi za najbolj zahtevne naravoslovce in pohodnike. Sama sva po naključju v eni izmed dolin, ki s severa prodirajo proti mestu, "odkrila" gorsko stezico, ki je vodila do ledenika *Martial* oziroma istoimenske gorske verige. Potka je bila speljana po pragozdu, kjer ležijo ogromna debela eno prek drugega in so nekateri odseki prav praviljni. Glavni tvorci gozdov so bukovci rodu *Nothofagus* (vsaj tri vrste) in nekatere vrste grmovnic. Na posameznih drevesnih vejah in deblih so rastle pozornost zbujajoče rumeno oranžne glive (*Cyttaria hariotii* in *Cyttaria darwinii*), značilne spremljevalke patagonskih gozdov.

Sredi ledeniške doline sva prišla na opuščeno smučišče in do prvih ledeniških moren uživala med pogledi proti prelivu Beagle in bližnjim gorskim vrhovom. Na koncu prehodne poti, kjer naju je ustavil

še snežni nasip, sva med nizkoraslimi bukvami vrste *Nothofagus antarctica* opazovala bradate kose. V nižjih predelih med drevesi pa so se spretno preletavali kimangi (*Milvago chimango*). Te roparice sva našla skoraj povsod po okolici, celo v mestu in na obalah. Ta vrsta je najmanjša predstavica karakar, a izjemno prilagojena tukajšnjemu okolju.

Še bolj slikovita, a zahtevna pot je vodila do ledeniškega jezera Esmeralda (*Laguna Esmeralda*), ki leži severovzhodno od Ushuaie. Izhodišče je počivališče ob glavni cesti (RN 3, najbolj južna avtocesta J. Amerike). Pot vodi prek zamočvirjene doline, kjer so svoja zatočišča našli danes nezaželeni kanadski bobri (*Castor canadensis*). Zaradi krzna so jih na veliki otok Ognjene zemlje naselili sredi 20. stoletja, danes pa povzročajo nesluteno škodo in močno ogrožajo biotsko raznovrstnost. Sredi močvirja smo našli nekaj jezerc z velikimi spletenimi domovanji na sredini. Na bregovih potoka je mogoče opazovati tudi pepelaste gosarke (*Chloephaga poliocephala*) in že omenjene zebraste gosarke. Podobno močvirnato in barjansko okolje najdemo tudi na dvignjenih območjih blizu jezera Esmeralda. Tam so tla šotnata in prerasla z mehkim mahom, kar je velik izziv za pohodnike, saj nekateri pogreznjeni do kolen zaključijo svoj pohod. Sledove ledeniškega delovanja, od obrusov do velikih morenskih nasipov, najdemo skoraj na vsakem koraku. Nizkorasle bukve so idealno bivališče za črnoglave skalne tirančke (*Muscisaxicola maclovianus*). Na koncu ledeniške doline nas je prek morenskega nasipa pričakalo turkizno modro jezero Esmeralda, ki ga obdaja gorska veriga, izvotljena od nekdanjega ledenika.

Kratko potepanje po skrajnem jugu Argentine je bilo polno izzivov in presenečenj. Toda ob pogledu na fotografije in preletavanju spominov je bilo vredno vsega vetra, dežja in snega. Za naju je bila to res neverjetna naravoslovna pustolovščina.

Kolonija **CESARSKIH VRANJEKOV**
(*Phalacrocorax atriceps*)

foto: vse **Matija Križnar**
in **Katja Srebotnjak**